МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ»

(для студентів 4 курсу денної форми навчання за
напрямом підготовки 6.040106 – «Екологія, охорона навколишнього
середовища та збалансоване природокористування»)

Харків – ХНАМГ – 2013

Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна екологія» (для студентів 4 курсу денної форми навчання за напрямом 6.040106 – «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; Уклад.: М. В. Катков. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 19 с.

Укладач: М. В. Катков

Рецензент: завідувач кафедри інженерної екології міст, проф., д.т.н. Ф. В. Стольберг

Рекомендовано кафедрою ІЕМ протокол № 3 від 26.11.2012 р.

© М. В. Катков, ХНАМГ, 2013

ЗМІСТ

ВСТУП …… 4

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ …… 5

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни ……. 5

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни ……. 5

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги …….…….. 7

1.4. Рекомендована основна навчальна література …… 7

1.5. Анотації дисципліни …….. 7

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ …….. 10

2.1. Зміст дисципліни ……...…… 10

2.2. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи …….. 11

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями ……. 11

2.4. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни 12

2.5. Індивідуальне завдання (ІНДЗ) ……. 13

2.6. Самостійна робота студентів ……. 13

2.7. Засоби контролю ……. 15

2.8. Методи та критерії оцінювання знань …….. 15

2.9. Інформаційно-методичне забезпечення ……... 17

ВСТУП

В даний час самі негативні для людини зміни відбулися в біосфері в результаті його господарської діяльності. У всіх середовищах біосфери збільшилися концентрації не властивих природі речовин – антропогенних забруднювачів. Під дією господарської діяльності швидко деградує грунтовий покрив суші, змінюються тепловий і енергетичний баланси біосфери, зменшується біорізноманітність і тому подібне Сучасна цивілізація не створила не одного процесу, який би не руйнував природні системи біосфери. Вони довгий час гасили наслідки антропогенного втручання, але у зв'язку з порушенням природних регулюючих механізмів швидкість цих руйнувань стала критичною.

Умови місця існування людини створювалися впродовж багатьох мільйонів років живими організмами і продуктами їх життєдіяльності. В даний час існування цього середовища можливе тільки за обов'язкової умови збереження всієї різноманітності живої речовини., процесів його саморозвитку і саморегуляції. Людина дуже мало знає про механізми цих процесів і тому їх вивчення є найважливішим завданням сучасної екології і екологічної освіти.

У третє тисячоліття людина має увійти з новою філософією життя, згідно з якою вона є часткою єдиної людської сім’ї з високою екологічною культурою, в основі якої лежить знання і дотримання законів розвитку біосфери. Подальший розвиток можливий лише як результат етико-культурного оновлення людства, формування нової моралі й системи цінностей. Необхідні радикальні зрушення у ставленні людини до природи і до захисту своїх нащадків від наслідків власної діяльності. Екологічна культура передбачає розуміння законів розвитку і стійкості біосфери, знання законів і принципів біотичної регуляції довкілля, підтримання стійкості навколишнього природного середовища природними біологічними угрупуваннями біосфери. Вона передбачає реалізацію екологічного імперативу, який визначає необхідність розв’язання наступних екологічних проблем: збереження вцілілих і відновлення до рівня природної продуктивності низки здеформованих екосистем,

раціоналізації споживання, екологізації виробництва, стабілізації чисельності населення. Головним чинником, який може допомогти розв'язанню зазначених проблем, має стати екологізація свідомості людей, формування екологічного мислення.

Саме формуванню такого екологічного мислення та екологічної свідомості у молоді широкого спектра професій сприятиме дана дисципліна, яка аргументовано й усебічно висвітлює сутність, структуру і значення сучасної екології як нової філософії життя, комплексної науки, що покликана формувати екологічний світогляд та екологічну культуру.

Програма навчальної дисципліни «Соціальна екологія» розроблена на основі:

- СВО ХНАМГ Експериментальна освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», 2007 р.;
- СВО ХНАМГ Експериментальна освітньо-професійна програма підготовки бакалавра напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», 2007 р.;
- СВО ХНАМГ Експериментальний навчальний план підготовки бакалавра напряму 6.040106 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування.

Програма навчальної дисципліни «Соціальна екологія» ухвалена кафедрою «Інженерної екології міст», **протокол № 3 від 26.11.2012р.** та Вченою радою факультету Інженерної екології міст **протокол № 1 від 26.11.2012 р.**

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни „Соціальна екологія» – вивчення основ науки про життя живої речовини планети, її збереження, вивчення взаємодії в системі «суспільство природа», роль людини в системах різного рангу і її відзнаки від інших живих істот, виживання людства.

Завдання курсу:

- вивчити основи процесів саморозвитку і самозбереження живих організмів, характеристика чинників їх життя;
- вивчити особливості появи і життя людини, як виду соціуму;
- вивчити природно-соціальні проблеми діяльності людини в біосфері і їх принципи; зрозуміти необхідність переходу до стійкого розвитку;
- розглянути сучасні методи охорони природної і антропогенних середовищ.

Предметом вивчення дисципліни є вивчення основ науки про життя живої речовини планети, її збереження, виживання людства.

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Соціальна екологія

ЗМ 1.1. ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

1. Вступ в учбовий курс «Соціальна екологія», сучасна екологія, основні поняття загальної екології. Середовища існування живих організмів, її фактори, среди існування.
2. Життя в біосфері. Основні закони і правила життя в біосфері.

ЗМ 1.2. ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

1. Людина в біосфері
2. Глобальні проблеми антропогенного порушення природного середовища. Екологічні проблеми України та її регіонів

ЗМ 1.3. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

1. Контроль та державні методи природокористування. Сучасні методи в області охорони природного та антропогенного середовища
2. Екологічний розвиток
3. Автотрофний розвиток, розвиток з урахуванням екологічних обмежень
4. Стійкий (стабільний) розвиток

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Таблиця 1.1 – Освітньо-кваліфікаційні вимоги до підготовки бакалаврів

Вміння та знання	**Сфери діяльності**	**Функції діяльності у виробничій сфері**
виявляти соціальні компоненти і індикатори сталого розвитку	виробнича	управлінська
на основі аналізу характеру взаємодії природи і суспільства передбачати екологічні кризи та надавати рекомендації щодо їх запобігання	виробнича	контролююча

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Бобылев С. Н., Ходжаев А. Ш. Экономика природопользования. Учебное пособие. – М.: ТЕИС, 1997. – 227 с.
2. Вернадский Проблемы биогеохимии. – М.: Наука, 1980.
3. Воронцов Н. А. Экология общая, социальная, прикладная. – М.: «Агар», 2000. – 422 с.
4. Данилов-Данилян В. И., Лосев К. С. Экологический вызов и устойчивое развитие. Учебное пособие. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 416 с.
5. Одум Ю. Экология. Пер. с англ. Т 1 и 2. – М.: Мир, 1996.
6. Реймерс Н. Ф. Надежды на выживание человечества: Концептуальная экология. – М.: изд-во «Россия Молодая» - экология, 1992. – 367 с.
7. Бойчук Ю. Д. и др. Основи екології та екологічного права. Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 386 с.

1.5. Анотації дисципліни

Анотація програми навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ

Мета викладання: вивчення основ науки про життя живої речовини планети, її збереження, вивчення взаємодії в системі «суспільство природа», роль людини в системах різного рангу і її відзнаки від інших живих істот, виживання людства.

Завдання курсу:

- вивчити основи процесів саморозвитку і самозбереження живих організмів, характеристика чинників їх життя;
- вивчити особливості появи і життя людини, як виду соціуму;
- вивчити природно-соціальні проблеми діяльності людини в біосфері і їх принципи; зрозуміти необхідність переходу до стійкого розвитку;
- розглянути сучасні методи охорони природної і антропогенних середовищ.

Предмет: вивчення основ науки про життя живої речовини планети, її збереження, виживання людства.

Зміст: Основи загальної екології. Основи соціальної екології. Прикладні аспекти соціальної екології. Шляхи розвитку цивілізації в біосфері. стратегія і тактика збереження „стійкого" (стабільного) розвитку на землі.

Аннотация программы учебной дисциплины

СОЦИАЛЬНАЯ ЭКОЛОГИЯ

Цель: изучение основ науки о жизни живого вещества планеты, ее сохранения, изучение в системе взаимоотношения «общество-природа», роль человека в екосистемах различного ранга и ее отличия от роли других живих существ, выживания человечества.

Задание курса:
- изучить основы процессов саморазвития и самосохранения живых организмов, характеристика факторов их жизни;
- изучить особенности появления и жизни человека, как виду социума;
- изучить естественно социальные проблемы деятельности человека в биосфере и их принципы; понять необходимость перехода к устойчивому развитию;
- рассмотреть современные методы охраны естественной и антропогенных сред.

Предмет: изучение основ науки о жизни живого вещества планеты, ее сохранения, выживания человечества.

Содержание: Основы общей экологии. Основы социальной экологии Прикладные аспекты социальной экологии. Пути развития цивилизации в

биосфере. Стратегия и тактика сохранения «устойчивого» (стабильного) развития на земле.

Annotation of the program of educational discipline

SOCIAL ECOLOGY

Purpose: study of science sciences about life alive material planets, her(its) saving, study in system of the relation "society-nature", role of the person in ecosystem of the different rank and her(its) change from dug other living beings, survivals mankind.

Task of course:

- to study bases of processes of self-development and self-preservation of living organisms, description of factors of their life;
- to study the features of appearance and life of man, as to the type of socium;
- studying is natural social problems of activity of man in a biosphere and their principles; to understand the necessity of passing to steady development;
- to consider the modern methods of guard of natural and anthropogenic environments.

Object: study of science bases about life of living matter of planet, its maintainance, survival of humanity.

Table of contents: Bases of similarity ecology. Bases of social ecology. Applied aspects of social ecology. Ways of development of civilization are in a biosphere. Strategy and tactic of maintainance of «steady» (stable) development on earth.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст дисципліни

Модуль 1. Основи соціальної екології

ЗМ 1.1. ОСНОВИ ЗАГАЛІНОЇ ЕКОЛОГІЇ

Вступ до навчального курсу «Соціальна екологія», сучасна екологія. Основні поняття загальної екології. Середовища існування живих організмів, її фактори, среди існування

1. Життя в біосфері. Біосфера і її життєво важливі процеси. Основні закони і правила життя в біосфері.

ЗМ 1.2. ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

1. Людина в біосфері. Виникнення людини в природному середовищі, розвиток людини. Життя та трудова діяльність людини у природному середовищі. Основні природно-соціальні проблеми які пов’язані з діяльністю людини в біосфері.

2. Глобальні проблеми антропогенного порушення природного середовища. Екологічні проблеми України та її регіонів. Проблеми атмосфери. „Парниковий” ефект. Кислотні осади. Порушення озонового шару. Проблеми прісних поверхневих вод, проблеми морів та океанів. Опустелеювання. Антропогенне визволення екологічних ніш. Військова діяльність. Екологічні проблеми України та її регіонів.

ЗМ 1.3. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

1. Контроль та державні методи природокористування. Сучасні методи в області охорони природного та антропогенного середовища. Природні кадастри. Території особливої охорони. Екологічне нормування. Екологічний моніторинг. ОВНС та екологічна експертиза. Екологічне право. Структурна перебудова економіки та новітніх технологій. Адміністративно правові та економічні методи управління в області природокористування та охорони довкілля. Міжнародні природоохоронні організації.

2. Екологічний розвиток. Автотрофний розвиток, розвиток з урахуванням екологічних обмежень. Стійкий (стабільний) розвиток

2.2. Розподіл обсягу навчальної робота студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

Таблиця 2.1 – Розподіл обсягу навчальної робота студента (денна форма навчання)

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2 Модулів – 1, Змістових модулів – 3, Загальна кількість годин – 72	напрям 6.040106 - „Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування ” Освітньо-кваліфікаційний рівень - бакалавр	Статус дисципліни – вибіркова Рік підготовки: 4-й Семестр: 7-й Лекції – 15 год. Практичні – 15 год. Лабораторні – не передбачені Самостійна робота – 42 год. Вид контролю: 7 семестр - залік

Таблиця 2.2 – Структура навчальної дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр(и)	Години									Іспити (семестри)	Заліки (семестри)
			Всього кедити/години	Аудиторні	У тому числі			Самостійна робота	У тому числі				
					Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Кон. робота	КП/КР	РГР		
Денна	4	7	2/72	30	15	15	-	42	-	-	-		7

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями

Таблиця 2.3

Модулі (семестри) та змістовні модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1 Соціальна екологія	2/72	15	15	-	42
ЗМ 1.1 Основи загальної екології	0,5/18	3	3	-	12
ЗМ 1.2 Основи соціальної екології	0,5/18	4	4	-	10
ЗМ 1.3 Прикладні аспекти соціальної екології	1 /36	8	8	-	20

2.4. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Лекційний курс

Таблиця 2.4

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, абревіатура)
	6.040106 ЕОНС
ЗМ 1.1 Основи загальної екології	
Вступ до навчальної дисципліни курс „Соціальна екологія ". Загальна екологія. Життя в біосфері. Основні закони і правила життя в біосфері	3
ЗМ 1.2 Основи соціальної екології	
Людина в біосфері	1
Глобальні проблеми антропогенного порушення природного середовища. Екологічні проблеми України та її регіонів	3
ЗМ 1.3 Прикладні аспекти соціальної екології	
Контроль та державні методи природокористування. Сучасні методи в області охорони природного та антропогенного середовища	2
Природні кадастри. Території особливої охорони. Екологічне нормування. Екологічний моніторинг. ОВНС та екологічна експертиза.	2
Екологічне право. Структурна перебудова економіки та новітніх технологій.	1
Адміністративно правові та економічні методи управління в області природокористування та охорони довкілля. Міжнародні природоохоронні організації.	1
Екологічний розвиток. Автотрофний розвиток, розвиток з урахуванням екологічних обмежень. Стійкий (стабільний) розвиток	2

Таблиця 2.5

Практичні заняття

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, абревіатура)
	6.040106 ЕОНС
1	**2**
ЗМ 1.1 Основи загальної екології	
Вступ до навчальної дисципліни „Соціальна екологія ". Загальна екологія. Життя в біосфері. Основні закони і правила життя в біосфері	2

Продовження табл. 2.5

1	2
Поточний контроль (проведення контрольної роботи)	1
ЗМ 1.2 Основи соціальної екології	
Людина в біосфері	1
Глобальні проблеми антропогенного порушення природного середовища. Екологічні проблеми України та її регіонів	2
Поточний контроль (проведення контрольної роботи)	1
ЗМ 1.3 Прикладні аспекти соціальної екології	
Контроль та державні методи природокористування. Сучасні методи в області охорони природного та антропогенного середовища	2
Природні кадастри. Території особливої охорони. Екологічне нормування. Екологічний моніторинг. ОВНС та екологічна експертиза.	2
Екологічне право. Структурна перебудова економіки та новітніх технологій.	1
Адміністративно правові та економічні методи управління в області природокористування та охорони довкілля. Міжнародні природоохоронні організації.	1
Екологічний розвиток. Автотрофний розвиток, розвиток з урахуванням екологічних обмежень. Стійкий (стабільний) розвиток	1
Поточний контроль (проведення контрольної роботи)	1

2.5. Індивідуальні завдання (ІНДЗ)

Програмою дисципліни для студентів денної форми навчання індивідуальне завдання не передбачено.

2.6. Самостійна робота студентів

Для опанування матеріалу та підвищення рівня знань для студентів денної форми навчання передбачена самостійна робота в обсязі 42 годин.

Самостійна робота студентів передбачає розгляд питань, які стисло викладаються на лекціях згідно з модульною системою, підготовка до поточного та підсумкового контролю.

Контрольні запитання

1. Історія розвитку предмета "екологія".
2. В. И. Вернадський про походження життя в біосфері.
3. Структура й функціонування екосистем.

4. Будова й властивості біосфери.
5. Основні компоненти екосистем.
6. Форми життя живих організмів.
7. Необхідні умови функціонування популяцій.
8. Процес фотосинтезу.
9. Потоки енергії й речовини в співтовариствах.
10. Взаємини між живими організмами.
11. Енергія в екологічних системах.
12. Мале біологічне коло обміну.
13. Геохімічний, великий біологічний, великий біогеохімічний і геологічний круговороти землі.
14. Біотичні регуляції природного середовища.
15. Природні ресурси.
16. Зникнення видів і конвенції про біологічне різноманіття.
17. Парниковий ефект й угоди про клімат.
18. Забруднення біосфери.
19. Проблеми взаємин суспільства й природи.
20. Екологічні кризи, викликані антропогенною діяльністю.
21. Бідність і природне середовище.
22. Бідність і порушення природного середовища.
23. Екологічні й морально-етичні проблеми, пов'язані з військовою діяльністю.
24. Роль природних факторів у суспільному розвитку.
25. Вплив навколишнього середовища на екологічний ріст.
26. Альтернативні методи рішення екологічних проблем.
27. Можливі сценарії стійкого розвитку.
28. Нематеріальні цінності людства.
29. Екологічна ситуація в Україні.
30. Особливості діяльності міжнародних природоохоронних організацій.

2.7. Засоби контролю

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Перевірку й оцінювання знань студентів викладач проводить у наступних формах:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі практичних занять.
2. Оцінювання засвоєння питань, винесених для самостійного вивчення.
3. Проведення поточного контролю.
4. Проведення підсумкового заліку.

Засоби контролю для студентів денної форми навчання наведено в табл.2.7.

Таблиця 2.7 – Засоби контролю для студентів денної форми навчання

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні роботи тощо)	**Розподіл балів, %**
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1 Контрольні питання, тести	30
ЗМ 1.2 Контрольні питання, тести	30
ЗМ 1.3 Контрольні питання, тести	40
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1 Залік - за результатами поточного контролю - за результатами підсумкового контролю	
Всього за модулем 1	**100%**

2.8. Методи та критерії оцінювання знань

Оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою дисципліни «Соціальна екологія» для денної форми навчання передбачають лекційні, практичні заняття та самостійну роботу.

Контрольні заходи для студентів денного навчання включають поточний і підсумковий контроль.

Порядок поточного оцінювання знань студентів денної форми навчання

Поточне оцінювання здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять з метою перевірки рівня загальної підготовленості студента. Об’єктами поточного контролю є:

1. Активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
2. Виконання та готовність до практичних робіт;
3. Самостійне вивчення питань курсу;
4. Успішність виконання поточного контролю.

Оцінку „відмінно” ставлять за умови усної відповіді студента за усіма зазначеними критеріями. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.

Проведення поточного контролю (денна форма)

Поточний контроль здійснюється та оцінюється за питаннями, які винесено на лекційні заняття, роботи на практичних заняттях та за результатами самостійної роботи. Поточний контроль за змістовим модулем приводиться у вигляді контрольних робіт. У відповідності до програми навчальної дисципліни контрольні роботи проводять на останньому практичному занятті відповідного змістового модулю. Питання (кількістю від 3-х до 5-ти) мають бути різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів використовуються відповідні критерії оцінювання наведені в тесті.

Проведення підсумкового заліку з Модулю 1

Умовою отримання заліку для денної форми навчання є:

- сума накопичених балів, за результатами поточного контролю, за трьома змістовими модулями, яка повинна бути не менша, ніж 51 % загальної кількості балів з дисципліни (за внутрішнім вузівським рейтингом або системою ESTC).

Підсумкову оцінку з дисципліни виставляють в національній системі оцінювання результатів навчання і в системі ESTC згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів Академії в систему оцінювання за шкалою ESTC табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	**Відмінно** – відмінне виконання лише з незначними помилками	**A**	більше 90 – 100
ДОБРЕ	**Дуже добре** – вище середнього рівня з кількома помилками	**B**	більше 80 – 90 включно
	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	**C**	більше 70 – 80 включно
ЗАДОВІЛЬНО	**Задовільно** – непогано, але зі значною кількістю недоліків	**D**	більше 60 – 70 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	**E**	більше 50 – 60 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	**Незадовільно*** – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	**FX***	більше 26 – 50 включно
	Незадовільно** – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	**F****	від 0 – 25 включно

* з можливістю повторного складання

** з обов'язковим повторним курсом

2.9. Інформаційно-методичне забезпечення

Таблиця 2.8 – Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Бобылев С. Н., Ходжаев А. Ш. Экономика природопользования. Учебное пособие. – М.: ТЕИС, 1997. – 227 с.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
2. Вернадский В.И. Проблемы биогеохимии. – М.: Наука, 1980.	
3. Воронцов Н. А. Экология общая, социальная, прикладная. – М.: «Агар», 2000. – 422 с.	
4. Данилов-Данилян В. И., Лосев К. С. Экологический вызов и устойчивое развитие. Учебное пособие. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 416 с.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
5. Одум Ю. Экология. Пер. с англ. Т 1 и 2. – М.: Мир, 1996.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
6. Реймерс Н. Ф. Надежды на выживание человечества: Концептуальная экология. – М.: изд-во «Россия Молодая» - экология, 1992. – 367 с.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
7. Бойчук Ю. Д. и др. Основи екології та екологічного права. Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 386 с.	ЗМ 1.3
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Вайцзеннер Э., Ловинс Э., Ловинс Л. Фактор четыре. Затрат половина, отдача двойная. Новый доклад Римскому клубу. Перевод А.П.Заварицина, В.Д.Новикова под ред. академика Г.А.Месяца. – М.: Academia, 2000. – 400 с.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
2. Вернадский В. И. Биосфера. – М., 1975.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
3. Вернадский В. И. Живое вещество. – М., 1978.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
4. Горшков В. Г. Физические и биологические основы устойчивости жизни. – М.: ВИНИТИ, 1995, XXVIII. – 472 с.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
5. Горшков В. Г., Котлянов В. М., Лосев Н. С. Экологический рост, состояние окружающей среды,богатство и бедность.// Изв. РАН, 1994, № 1. – С. 3 – 7.	ЗМ 1.3
6. Горшков В. Г., Макарьева А. М. Биотическая регуляция окружающей среды: обоснование необходимости сохранения и восстановления естественной биоты на территориях материковых масштабов. Тр. международного семинара «Биотическая регуляция окружающей среды», 1998. – С. 3 – 20.	ЗМ 1.3
7. Кондратьев К. Я., Романюк Л. П. Устойчивое развитие: Концептуальные аспекты. // изв. РГО, 1996, № 6. – С. 1 – 12.	ЗМ 1.2 – ЗМ 1.3
8. Макар С. В. Основы экономики природопользования. – М.: Икг. международного права и экономики им. А.С. Грибоедова, 1998. – 192 с.	ЗМ 1.2 – ЗМ 1.3
9. Морально-этические нормы, война и окружающая среда. Пер. с англ./ Под ред. И. Т. Фролова. – М.: Мир. 1989 – 254 с.	ЗМ 1.2 – ЗМ 1.3
10. Реймерс Н. Ф. Природопользование: Словарь-справочник. – М.: Мысль, 1990. – 210 с.	ЗМ 1.1 – ЗМ 1.3
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма та робоча програма навчальної дисципліни

«Соціальна екологія»

(для студентів 4 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки 6.040106 – «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»)

Укладач: **КАТКОВ** Михайло Васильович

В авторській редакції

Комп’ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2011, поз. 101 Р

Підп. до друку 23.01.2013 р. Формат 60х84/16
Друк на ризографі Ум. друк. арк. 1,2
Тираж 10 пр. Зам. № 8894

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.